

Светлана Јанковић*

Рај и мир – кроз дело Ксеније Аџанасијевић

“Рат је нечовечно, горе него животињско поступање... а пратиоци рата, страшнији него он сам, јесу болести, болнице, глад, куга, отимање, насиље, пустошење земаља, подивљавање душа, разоравање породица, итд.”

Хердер

Из данашње перспективе, Ксенија Атанасијевић је важан критички мислилац, савременица XXI века. Њени коментари могли би бити коментари наших актуелних друштвених прилика, иако су написани пре седамдесет и пет година у форми отворене, оштре критике сасвим одређених догађаја и ситуација. Многе конкретне појаве с којима се суочавала у раздобљу између два светска рата данас нису актуелне. Многе су само промениле одећу у коју су обучене, а неке су остале потпуно непромењене. У њеним текстовима конкретизују се многе филозофске идеје, а међу њима доминира иста суштина свих људских бића и, у складу с тим, личност сваког људског бића мора се поштовати. Сматрала је да феминисткиње шире око себе атмосферу слоге и мира, пошто за њих важи став о поштовању сваке личности. Тако из њихове политичке водиле произилази и да се према слободи сваког народа мора исто тако осећати. У патријархалној средини (некад и сад), која идеализује ратника као хероја, крајње је редак пацифистички став. Она је имала храбрости да доследно и бескомпромисно популарише, заговара и теоријски образлаже пацифистичку доктрину. Имала је истакнуту улогу у међународним феминистичко-пацифистичким организацијама Мала женска антанта и Интернационална организација жена за мир. Међународна конференција “Жена за мир и разоружање”, у чијем су раду учествовали представнице и представници из готово свих европских земаља, одржана је у Београду 1931. године, захваљујући, између осталог, и угледу Ксеније Атанасијевић у међународном пацифистичком и феминистичком покрету. У предавању одржаном на тој конференцији залагала се за хармоничну сарадњу обе половине човечанства, и жена и мушкараца, на стварању атмосфере слоге и мира. “Док су мушкарци претежно управљали државама, човечанство није излазило из помрчине субоблавања, омраза и готовости да се пролива крв”, наводи она. Зато се намеће потреба да се и снаге жена вишеструко и плодније искористе за јавни живот, у овом случају за мир. Промена друштвеног

положаја жена, процес који и данас траје, указује на то да су државе, прецизније цео свет, неуједначеног нивоа развијености, што и није нека новост, али и стање које ће нас и даље пратити. Процес је такође отежан ратовима и осталим друштвеним неприликама и до данас то није окончано, а ако је судити по садашњим мерилима и неће скоро. Али баш из тог разлога укљученост жена је постала неминовност, а започета борба незаустављива. Ваља, како је говорила Ксенија Атанасијевић, допустити женама да дају пуну меру својих прилога, јер ти прилози нису ни мали, ни квалитативно незнатнији, од оних што их пружају мушкарци – а све у корист универзалног добра.

Миљан Милкић*

Различита виђења религије: њацифизам Ксеније Аџанасијевић и борбени морал у Војсци Краљевине Југославије

Анализом ставова Ксеније Атанасијевић о религији као пацифистичкој идеји указаћемо на разлике које су постојале у вези с тим погледима у војсци као једној од најзначајнијих државних институција. Краљевина Југославија била је мултинационална и мултиконфесиона држава у којој се однос државе према признатим конфесијама заснивао на либералном принципу верских слобода и равноправност вероисповести. Да бисмо боље разумели време у коме је Ксенија Атанасијевић стварала и развијала свој концепт пацифизма, анализираћемо најпре однос државе према верским заједницама, а затим и то како је религија схватана у војсци Краљевине Југославије. Анализираћемо и однос војске према верским заједницама у Краљевини Југославији, као и положај верских заједница у војсци.

Ксенија Атанасијевић је изворе пацифизма тражила у античким филозофским и политичким теоријама, али и у учењима великих светских религија. Њен први рад на ову тему објављен је у децембру 1930. године (*Религијска и филозофска њодоја њацифизма*) и у њему између осталог тврди да верски проповедници имају своје заслуге у отклањању узрока ратовања. За Ксенију Атанасијевић најснажнију поруку мира доноси хришћанство као „религија мира достигнуг помоћу љубави према Божанству и ближњем и помоћу праштања”. Али

* Консултанткиња за род и безбедност, Београд

* Пуковник, виши научни сарадник, Институт за стратегијска истраживања, Београд